

Виховання та навчання

УДК 378 : 338. 43. 01/02

В.А. Бурлака

Д. С.-Г. Н.

Державний агроекологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАВДАННЯ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ В АГРАРНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

*Автор наряду із тестуванням пропонує залишати
письмові іспити та співбесіду.*

Освітня діяльність відповідно до вимог Болонської угоди декларує, перш за все, нову філософію, нові принципи організації навчального процесу, новий тип відносин між викладачем і студентом, нові «технології» опанування знань, унеможливлення репродуктивних методів навчання, прозорість навчального процесу та ін.

Слід зазначити, що часто декларуючи нове розуміють і освоюють давно забуте старе.

У Болонській декларації, до якої приєдналася Україна (Лісабонська угода), висвітлені нові завдання, які постають перед освітянами у передових розвинутих країнах світу. Розв'язання цих завдань, на думку фахівців, буде сприяти об'єднанню Європи на основі нових, більш високих вимог у сфері освіти: введення загальнозрозумілих, порівнюваних кваліфікацій у сфері вищої освіти; перехід на двоступеневу систему (бакалаврат – магістратура); введення оцінки трудомісткості (курсів, програм, навантаження) в термін, зразок якого розроблений ЮНЕСКО; підвищення мобільності адміністративно-управлінського персоналу, студентів та викладачів; забезпечення необхідної якості вищої освіти; взаємне визнання кваліфікацій та відповідних документів; забезпечення широкої автономності для вищих навчальних закладів [2].

Проте сьогодні мова йде про 10 завдань, так як до раніше сформульованих додаються ще чотири: введення аспірантури в загальну систему вищої освіти (в якості третього рівня); надання «європейського виміру» вищій освіті (її організація та загальноєвропейські цінності) та підвищення привабливості, конкурентоспроможності європейської освіти; реалізація соціальної ролі вищої освіти, її доступність; розвиток системи додаткової освіти (так звана «освіта протягом всього життя»). Крім того, наразі стає все більше прийнятним говорити про загальноєвропейський освітній (а може, більше німецький) простір [2].

Згідно з Берлінським комюніке, за умов приєднання вищих навчальних закладів України до Болонського процесу передбачається введення низки заходів та кроків, серед яких чи не перше місце займає використання в організації навчального процесу методів та форм навчання. І тут треба

чітко і вдумливо ставитися до переходу на нову систему освіти, щоб не втратити позитивні здобутки та методологічні напрацювання вітчизняної вищої школи.

Входження до єдиного європейського простору у сфері освіти безперечно неможливе без упорядкування робочих навчальних планів. Як відомо, робочий навчальний план створюється на основі навчального плану, затвердженого державним стандартом або, при відсутності такого, на основі ліцензійного навчального плану для спеціальностей з урахуванням логічної послідовності навчальних дисциплін. Щодо ліцензійного навчального плану за спеціальностями, то це окрема розмова! Із досвіду побудови робочого навчального плану для кредитно-модульної системи навчання (за цією схемою кафедра годівлі тварин та технології кормів ДАЕУ працює з 2007 року, а автор – з 1996 року) кількість аудиторних годин планується в межах 35–45% від загальної кількості, відведених навчальним планом, а 65–55% відводиться на самостійну роботу студентів. За традиційної старої системи навчання ці показники становили відповідно: на аудиторну роботу – 55–65%, на самостійну роботу – 45–35%. Однак тут виникає ряд запитань, на які необхідно дати пряму і чесну відповідь.

Велика кількість студентів з різних причин мають значні прогалини в знаннях (особливо з математики, фізики, хімії, іноземних мов тощо) через те, що з окремих шкільних наук теми пропущені або опрацьовані поверхнево. Часто трапляється, особливо у молодих викладачів, що у процесі навчання зроблені невірні, не продумані акценти щодо важливості багатьох аспектів чи розділів навчального предмету. У вищій школі, де виховується кращий прошарок суспільства таке неприпустимо. Тому ми не досягнемо тих глибин, того багатства і розмаїття, якими повинні характеризуватися сучасні насичені навчальні програми. Висновок – не дай Бог, із «купеллю не викинути й дитя». [1]

Не менш актуальним є питання щодо самого тестування. При всіх позитивних моментах не слід забувати, про те, що поки немає системних свідчень того, що якість та рівень розв'язання практичних проблем у тестах якимось чином співвідноситься із рівнем, якістю та широтою розв'язання проблем у реальних (позитивних) ситуаціях, не можна приступати до формування тестів. Не слід забувати, що людина стала людиною у повному розумінні цього слова тільки тоді, коли вона почала розмовляти та спілкуватися. Тобто, найкраще думки все ж передаються у розмовному жанрі, а ще краще – доповнювати письмову роботу співбесідою.

В останні роки, коли великої ваги набувають тести, все частіше вони «диктують» зміст і мету навчання, здебільшого звужуючи й обмежуючи його. Стає страшно за молодих людей, які не прилучені до прекрасного – мистецтва, літератури, кіно тощо. Молоді люди, студенти(!) не знають, хто такий Сергій Павлович Корольов, чи хто написав «Дети подземелья!» Таких прикладів можна навести багато.

Головним гаслом студентів стає «Зіштовхнути тести, а там – трава не рости».

І ще – при складанні тестів як формі опитування не враховують індивідуальні особливості студентів і в більшості випадків навіть мають тенденцію до ігнорування цих особливостей. Причиною є те, що всі студенти зазвичай виконують однакові тести в однакових умовах. Цю обставину посилює і той факт, що тести перевіряються і оцінюються комп'ютерами. Це все суперечить концепції про своєрідність людської особистості, унікальність її можливостей і потреб, темпів її розвитку, за що ратували великі вчені-педагоги – методисти Макаренко, Сухомлинський, Ушинський та інші.

Думаю, висловлю думку великої кількості вчених, викладачів, методистів: «Ми не повинні розповсюджувати «тиранію тестування».

У нас є негативний досвід надмірної орієнтації на американські школи щодо тестів і тестування, а не на геніальність та особливість учнів-студентів. А це призводить до певного обмеження творчості й автономності викладачів, втілює і елемент рутинності та безвихідності у їх навчальну і наукову діяльність [4,5]. У викладачів з великим педагогічним стажем стає все менш можливостей вибудувувати освітянську діяльність, враховуючи зацікавленість того чи іншого студента, оскільки їх заганяють у «розкол», і те чому викладачі повинні навчити студентів, визначається простими «тестами-зубрилками».

Безперечно, треба більше уваги приділяти оцінюванню знань студентів через виконання ними завдань у природних ситуаціях, а не тільки шляхом застосування тестів.

І ще одне: при впровадженні нового ніколи не слід забувати про добре старе.

Література

1. *Бурлака В.А.* Организация и проведение контроля знаний студентов. Рекомендации.– Тверь: ТГСХА, 2001.– 68 с.
2. *Козак Ф.* Концептуальні засади організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи підготовки фахівців//Основні засади розвитку вищої освіти України у контексті Болонського процесу. Документи і матеріали.– Тернопіль: Вид.ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2004.– травень–грудень.– Ч.2– С.75–77.
3. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник за ред.В.Г.Кременя.–Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004.– 384 с.
4. *Worthen B.R. and spandel V.* Putting the Standardized Test Debate in Perspective // The Annual Editors Series: Educational Psychologu.– 1996/– Vol.11/–P/237–240
5. *Сарасон С.Б.* Політичне провідство і можливі невдачі в реформуванні освіти. Перекл. з англ. – Львів: Літопис, 2004.– 176 с.